

Taal- en leerbeleid

Inleiding en draaiboek

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Programma

- Waarom dit draaiboek?
- Basisprincipes taalverwerving en geïntegreerd vakonderwijs
- Taal- en leerbeleid op vier niveaus: draaiboek met stappenplan en mogelijke acties
- Praktijkvoorbeelden Leuven en CVO VTI

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Waarom dit draaiboek?

- Samenwerking consortium L4 en Huis van het Nederlands Vlaams-Brabant
- Taal-en leeranalyse bij CVO TKO Leuven en CVO VTI + procesbegeleiding
- Veel vragen vanuit andere CVO's
- Tekort aan mensen en middelen voor extra begeleidingen

⇒ instrument om zelf aan de slag te gaan

Opmerking:

Overkoepelend draaiboek 'Taalbeleid in opleidingen' Huizen van het Nederlands

Website www.klaretaalrendeert.be --> opleidingen

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Programma

- Waarom dit draaiboek?
- **Basisprincipes taalverwerving en geïntegreerd vakonderwijs**
- Taal- en leerbeleid op vier niveaus: draaiboek met stappenplan en mogelijke acties
- Praktijkvoorbeelden Leuven en CVO VTI

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Als je gemotiveerd bent, dan kan je op een jaar tijd wel al een goed niveau Nederlands behalen.

Stelling 1: Tempo en taalniveau

- Tempo is heel divers: beïnvloedende factoren
 - motivatie
 - taalcontact
 - leervaardigheid
 - psychosociale situatie
 - vooropleiding (kennis van moedertaal (T1) en tweede taal)

Taalniveau

- Welk taalniveau is voldoende om te kunnen starten met de vakopleiding?
- Welk talig niveau verwachten we bij de uitstroom?

→ via taalgericht vakonderwijs kan je werken aan taal binnen de opleiding en het uitstroomniveau van een cursist verhogen.

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Verschillende taalniveaus

CEFR	Centrum Basiseducatie	Centra Volwassenen- onderwijs	Universitaire Talencentra
A1 Breaktrough	BT 1 tot 4 (= 1 jaar)	Niveau 1.1 (=0,5 jaar)	Niveau 1 (=3 maanden)
A2 Waystage	WS 1 en 2 (= 1 jaar)	Niveau 1.2 (=0,5 jaar)	
B1 Threshold		Niveau 2.1 Niveau 2.2 (=1 jaar) Niveau 2.3 Niveau 2.4 (= 1 jaar)	Niveau 2 (=3 maanden) Niveau 3 (=3 maanden)
B2 Vantage		Niveau 3.1 Niveau 3.2 (=1 jaar)	Niveau 4 (=3 maanden)
C1 Effectiveness		Niveau 4.1 Niveau 4.2 (=1 jaar)	Niveau 5 (=2 maanden)

Voorbeelden van taalniveaus

- Filmpje instap 2.1 en 2.4
http://www.nt2antwerpen.be/niveaus_nederlands

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Taalonderwijs is vooral het leren van woorden en het kennen van grammaticale regels.

Stelling 2: woordenschat en grammatica

- Woordenschat is essentieel in taalverwerving
- **Oefening woordenschat: gatentekst**

Stelling 2: woordenschat en grammatica

Met kennis van de eerste 1000 woorden

De sterkte van een muur wordt door een goed
en door de of Met worden de stenen aan
elkaar

Het een van en en een van zand.
Wanneer dit goed door elkaar wordt en er water
aan wordt toegevoegd, dan krijg je een waar je
goed mee kunt.

Stelling 2: woordenschat en grammatica

Met kennis van de eerste 7000 woorden

De sterkte van een muur wordt verkregen door een goed en door de of Met worden de stenen aan elkaar Het bestaat uit een van en en een van zand. Wanneer dit goed door elkaar wordt gemengd en er water aan wordt toegevoegd, dan krijg je een waar je goed mee metselen kunt.

Stelling 2: woordenschat en grammatica

Met kennis van de eerste 1000 woorden, de 2500 algemene beroepstaalwoorden bouwtechniek en de vaktermen

De sterkte van een muur wordt verkregen door een goed steenverband en door de specie of mortel. Met cement worden de stenen aan elkaar gehecht. Het bestaat uit een mengsel van bindmiddel en kalk en een vulstof van zand. Wanneer dit goed door elkaar wordt gemengd en er water aan wordt toegevoegd, dan krijg je een specie waar je goed mee metselen kunt.

Stelling 2: woordenschat en grammatica

- Woordenschat is essentieel
- Vaktaalwoorden, instructie- en schooltaalwoorden en alledaagse woorden
Voorbeelden:
uiterlijk, definieer, criteria, reliëf, het verband tussen, rangschik, organisme, dobbelsteen.
- Grammatica
 - vormcorrectheid gebeurt deels vanzelf:
 - 'Ik heb veel gelacht op stage.'
 - 'Oh, heb je veel gelachen op je stage? Dan was het leuk?'

Een vakdocent moet zich concentreren op de vakinhoud en kan niet werken aan de taal- en leervaardigheden van cursisten. Dat is de taak van een taaldocent en een studiebegeleider.

Stelling 3: kracht van de (vak)leerkracht

Taalgericht vakonderwijs:

- TAALSTEUN
- CONTEXT
- INTERACTIE

Aandacht voor leren leren

Belang van taal- en leerbeleid en geïntegreerd vakonderwijs:

Waarom?

- Meer anderstalige deelnemers
- Ook taalzwakke Nederlandstaligen

Knelpunten?

Anderstalige deelnemers

- begrijpen uitleg vakdocent niet
- hebben een beperkte woordenschat
- hebben moeite met schriftelijke cursussen en examens
- participeren minder aan klasgesprekken en groepswork
- weten niet altijd wat belangrijk is om te studeren

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Gevolg

- Laagtaalvaardige deelnemers stoppen de opleiding, vallen uit

Mogelijke oplossingen

- Deelnemers pas laten instromen indien voldoende taalniveau behaald

Nadelen:

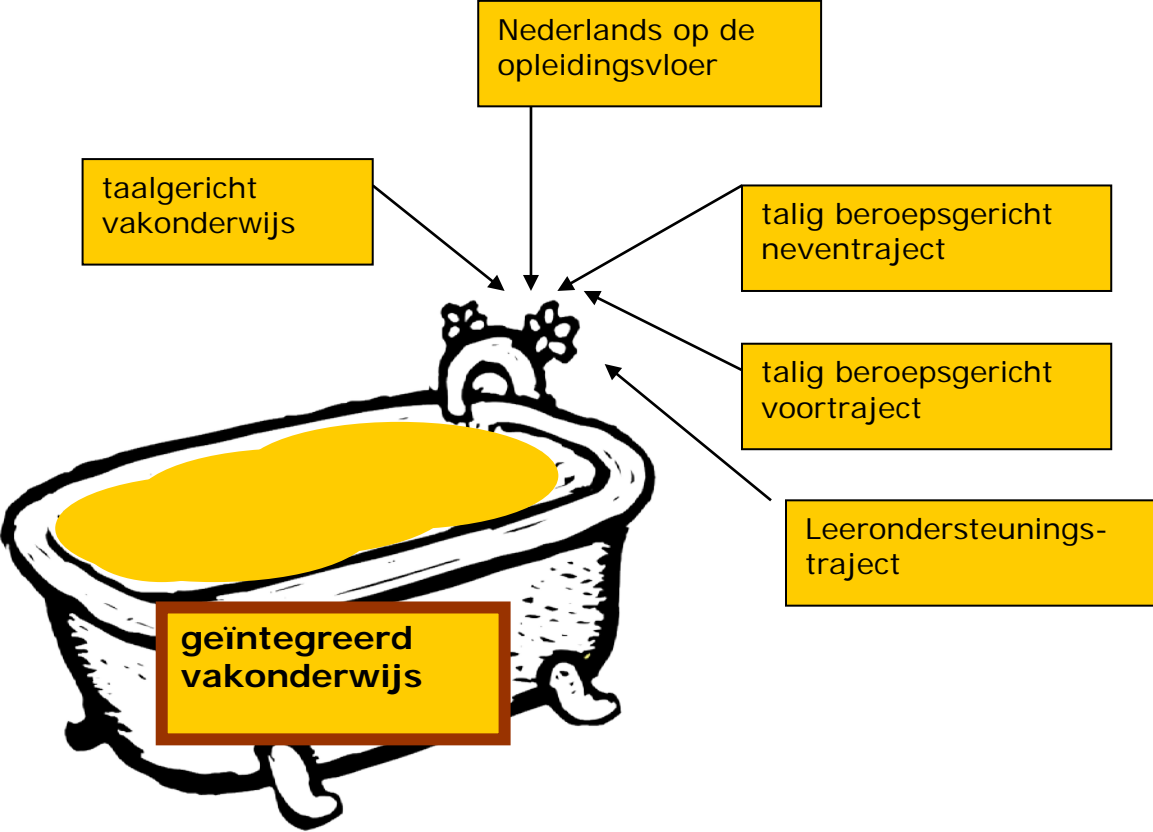
- Heel lang traject voor anderstaligen
 - Minder instroom voor CVO-vakopleiding
- Geïntegreerde scholing van vak en taal binnen een breder taal-en leerbeleid

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

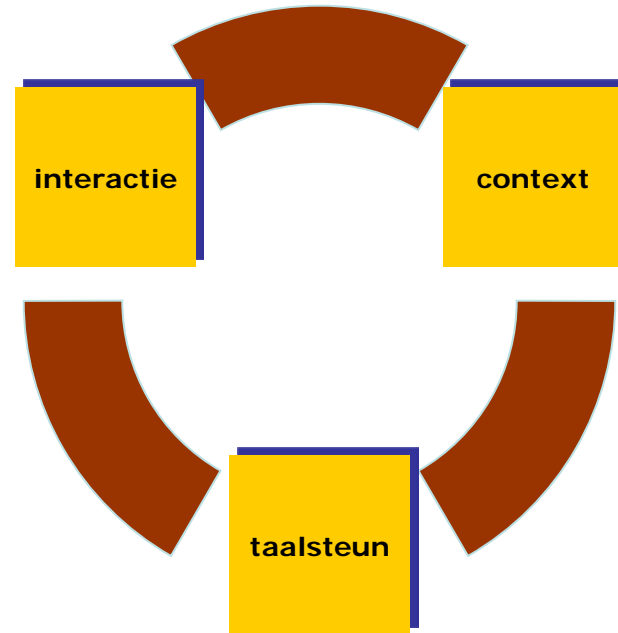
Geïntegreerd vakonderwijs: wat?

Taalgericht vakonderwijs

copyright: Leonardo Lyceum

Taalgericht vakonderwijs

- door vakdocenten
- voor alle leerlingen
- betekent NIET vereenvoudigen van woordenschat, vaktaal vermijden MAAR bijvoorbeeld
 - Feedback geven op taalgebruik en formuleringen (taalsteun)
 - Kansen bieden om vaktaal te gebruiken (interactie)
 - Kennis en ervaringen van csn koppelen aan nieuwe leerstof (context)

=> Vaktaal leren en integreren van taalvaardigheid zijn ook leerdoelen van je lessen bij taalgericht vakonderwijs.

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Taal- en leerbeleid op vier niveaus

- Cursist
- Vakleerkrachten
- Directie
- Context

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Programma

- Waarom dit draaiboek?
- Basisprincipes taalverwerving en geïntegreerd vakonderwijs
- **Taal-en leerbeleid op vier niveaus: draaiboek met stappenplan en mogelijke acties**
- Praktijkvoorbeelden Leuven en CVO VTI

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Stappenplan taal- en leerbeleid

Stap 1 volg nascholingen over taal- en leerbeleid

Stap 2 bevroeg het personeel en de cursisten

Stap 3 richt een werkgroep taal- en leerbeleid op

Stap 4 schrijf een visietekst en een taal- en leerbeleidsplan

Stap 5 voer het taal- en leerbeleidsplan uit

Stap 6 evalueer het taal- en leerbeleidsplan

Stap 7 veranker het taal- en leerbeleid in het

centrumbeleid

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Stap 1 nascholingen over taal- en leerbeleid

- Mogelijke kanalen
 - Huizen van het Nederlands
 - **Hoe starten met een taal- en leerbeleid?**
 - CTenO:
 - **expert taalbeleid**
- Jezelf informeren
 - Website www.klaretaalrendeert.be → opleidingen
 - Literatuur: 'Handboek taalgericht vakonderwijs' van Maajke Hajer

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Stap 2 bevroag het personeel en de cursisten

- Doel
 - Problemen, knelpunten, noden en behoeften in kaart brengen; draagvlak creëren
- Instrument
 - voorbeelden van vragenlijsten
- Extra
 - Observeren in lessen via Kijkwijzer voor taalgericht vakonderwijs (www.taalgerichtvakonderwijs.nl/producten/00004/)
 - Cursusmateriaal screenen (www.accessability.nl)

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Stap 3 richt een werkgroep taal- en leerbeleid op

- Doelen
 - taal- en leerbeleid vormgeven en opvolgen
 - taal- en leerbeleidsplan voor de vakopleiding opstellen i.f.v. visie; beleidsplan implementeren en evalueren
 - materiaal ontwikkelen, docenten informeren, vorming organiseren, ...
 - input en signaalfunctie voor vakgroep
- Samenstelling
 - Directie en/of opleidingscoördinator
 - Enkele vakdocenten van de beroepsopleiding
 - Taaldocenten/taalcoach

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Stap 4 schrijf een visietekst en een taal- en leerbeleidsplan

Visietekst:

- **Waarom** een taal- en leerbeleid ? Vanuit welke problematiek ?
- **Wat** willen we bereiken ? Doel ?
- **Hoe?** op basis hiervan acties uitwerken voor je taal- en leerbeleidsplan
- **Instrumenten?** Voorbeeld van visietekst en visieontwikkeling

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Stap 4 schrijf een visietekst en taal- en leerbeleidsplan

Taal- en leerbeleidsplan:

- Fase 1: huidige en gewenste situatie analyseren (via bevestigingen stap 1)
- Fase 2: reeds genomen maatregelen en acties oplijsten en evalueren

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Stap 4 schrijf een visietekst en taal- en leerbeleidsplan

Taal- en leerbeleidsplan:

- Fase 3: over noodzakelijke acties op de vier niveaus brainstormen
- Fase 4: actieplan voor dit of volgend schooljaar opstellen met duidelijke timing

Instrumenten:

- = > Voorbeeld taal- en leerbeleidsplan
- = > Voorbeeld mogelijke acties

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Taal- en leerbeleid op vier niveaus

- Cursist
- Vakleerkrachten
- Directie
- Context

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Mogelijke acties - cursist

CURSIST

- Aanbod taal- en leerondersteuning (voorbeeldfilmpje)
- Intakeprocedure (gewenst instroomniveau)

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Mogelijke acties - vakleerkrachten

LEERKRACHTEN --> NASCHOLING TAALGERICHT

VAKONDERWIJS

TAALSTEUN

- Cursussen in duidelijke taal
- Toetsen in duidelijke taal
- Aandacht voor moeilijke woorden
- Aandacht voor woordenschatverwerving
- Feedback op taal
- Taalondersteuning taaltaken

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Mogelijke acties - vakleerkrachten

- **CONTEXT**
 - les kaderen, voorkennis cursisten, visualisering,...
- **INTERACTIE**
 - spreekkansen, groepswork per 2, woordspin, brainstorm, carrousel, ...

Aandacht voor leerondersteuning in de lessen

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Mogelijke acties - directie

DIRECTIE

- Werkgroep taal- en leerbeleid
- Taal- en leerbeleidsplan
- Nascholing leerkrachten
- Aanbod taal- en leerondersteuning

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Mogelijke acties - context

CONTEXT

- Taalrijke context (klas, school)
- Buitenschoolse taalactiviteiten (opdrachten bib)
- Duidelijke taal (website, brochures,...)

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Verdere stappen

- Stap 5 uitvoeren
- Stap 6 evalueren
- Stap 7 bijsturen en verankeren

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Programma

- Waarom dit draaiboek?
- Basisprincipes taalverwerving en geïntegreerd vakonderwijs
- Taal- en leerbeleid op vier niveaus: draaiboek met stappenplan en mogelijke acties
- **Praktijkvoorbeelden Leuven en CVO VTI**

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Praktijkvoorbeeld CVO VTI

CVO VTI beroepsopleiding personenzorg

- Actie directie
 - Opstart werkgroep taalbeleid
 - Taal- en leeranalyse uitvoeren, plan uitgeschreven
- Actie cursisten
 - Start met taal- en leerondersteuning via CBE
- Actie vakdocenten
 - Introducerende vorming taalgericht vakonderwijs
 - Vorming 'hoe werken aan woordenschatuitbreiding'
 - Observaties in vaklessen en feedback op maat

Praktijkvoorbeeld CVO Leuven Landen /TKO Leuven

Voorgeschiedenis:

- **Begeleiding in TKO** (ook omwille van doelgroepenbeleid)
mentorschap/trajectbegeleiding/
zorgcoördinatie
- **Intake / niveautesten**
- **Opstapmodules**
- **Studiebegeleiding**
- **Taalbegeleiding door vrijwilligers**

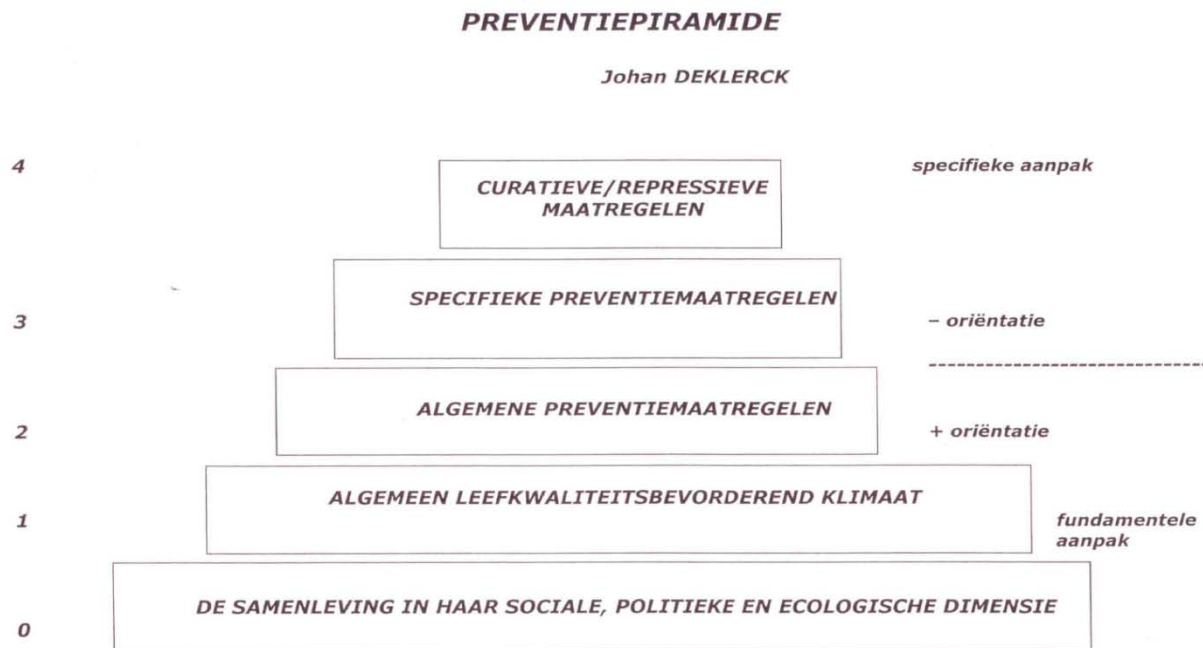

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Praktijkvoorbeeld CVO Leuven Landen /TKO Leuven

- Opstart werkgroep DOS:

Praktijkvoorbeeld

CVO Leuven Landen /TKO Leuven

- In het algemeen leefkwaliteitsbevorderend klimaat:

voor de cursisten:

- krantenproject
- infohoeken
- fuiven
- “het cité van de plee”

voor de leerkrachten:

- fotoproject/ poëzieproject
- Alexander
- opleiding gesprekstechnieken

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Praktijkvoorbeeld CVO Leuven Landen /TKO Leuven

- Lid van het lerend netwerk taalbeleid sinds sept. 2008

voor de cursisten:

- posterproject

voor de leerkrachten:

- opleiding taalbeleid (HvN) (verkennend)

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Praktijkvoorbeeld CVO Leuven Landen /TKO Leuven

- Conclusie:

van alles wat, maar het minst vanuit de invalshoek **taal**beleid en weinig gestructureerd in **dit** opzicht

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Praktijkvoorbeeld CVO Leuven Landen /TKO Leuven

De procesbegeleiding

--> Opstellen taalomgevingsanalyse voor
Algemene vorming (BSO en TSO)

- informatieronde
- klasbezoeken
- interviews
- bevragingen lkr
- voorstelling analyse/ aanbevelingen

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

Praktijkvoorbeeld CVO Leuven Landen /TKO Leuven

EN DAN:

-->Acties

- Actie directie: opstart werkgroep taalbeleid
- Actie Ikr:
 - opleiding voor Ikr (dat werkte echter niet)
 - taaltips voor Ikr (dat werkt wel)
- Actie csn: opstart buddyproject ism specifieke lerarenopleiding van CVO VTI en GroepT

Met de steun van het Europees Integratiefonds en de Vlaamse Overheid

